

Referat fra

OPPDRETTERSEMINAR I DANSK GRAVHUNDEKLUBB

Odense, lørdag 25. og søndag 26. januar 2003

Helga 25. – 26. januar arrangerte Dansk Gravhundeklubb (DGK) oppdretterseminar i Odense. Over 50 dachshudentusiaster fra hele Danmark var samlet til et flott gjennomført arrangement med dyktige og engasjerende foredragsholdere. Jeg må også gi honnør til Wisti Wistesen som var valgt til ordstyrer. Det var ingen lett oppgave å holde orden på en så engasjert forsamling, men dette klarte han på en diplomatisk og flott måte. Derfor kunne også tidsskjema holdes uten de store forsinkelser.

Lørdagens program:

kl 1000-1010 Velkomst v/ formann Per Sørensen

kl 1010-1230 **Genetikk** (arvelighetslære) v/ Olav Nørsgaard

kl 1315-1515 **Reproduksjon**. Paring – drektighet - fødsel v/ Claus Bundegaard Nielsen

kl 1535-1735 **Øyesykdommer** v/ Claus Bundegaard Nielsen

Genetikk

Olav Nørsgaard startet med **gener, kromosomer og nedarving**. Kromosomene nedarves parvis med et fra faren og et fra moren. Genene sitter på kromosomene og det er genene som styrer bestemte egenskaper, f. eks. hvilken farge en hund skal få.

Nørsgaard fortsatte med **fargegenetikk**, et tema som virkelig engasjerte! Vi har 5 forskjellige fargesystemer som kan forekomme hos dachshunder:

A-systemet som gir sort, rød, vilt og sort m/brun.

B-systemet som gir brun/sjokolade/lever

D-systemet som gir blå

E-systemet som gir gul og tigret

M-systemet som gir merle

To merlefargede hunder bør ikke krysses siden det er letalfaktor (letal=dødlig) knyttet til merlegenet. Det vil kunne gi avkom med dårlig immunforsvar og defekter ved både syn og hørsel (se omtale av MOS under øyesykdommer)

Graden av **arvelighet** angis med en faktor fra 0 til 1. Farger har en meget høy arvbarhet – nær 1. Infeksjonssykdommer har lav arvelighet, mens HD, ryggprolaps, kullstørrelse og melkeproduksjon er eksempler som ligger mellom disse. Ryggprolaps har ved avkomundersøkelser vist en arvbarhet på 0,6 – 0,7, muligens er den enda høyere. Til sammenlikning har HD ved røntgenprogram vist en arvbarhet på bare 0,25.

For noen egenskaper er arvegangen kjent (f.eks farger og PRA). For andre egenskaper hvor man vet at arv har betydning (f.eks katarakt, keratitt og ryggprolaps), kjenner man ikke til sikker arvegang.

Reproduksjon

Claus Bundegaard Nielsen tok for seg løpetiden, paring, drektighet og fødsel. **Løpetiden** kan deles inn i tre faser: forbrunst (fra 3 – 16 dager, gjennomsnittlig 9 dager), brunst = tiden tisperen lar seg pare (4 –12 dager, gjennomsnittlig 9 dager) og etterbrunst eller forhåpentligvis drektighet. Gunstigste tidspunkt for paring er 1-3 dager etter eggøsning. For de fleste tisper vil det si 11.-13. dag av løpetiden, men her er store individuelle variasjoner. Om lag 3 uker etter paring vil de

befruktede eggene sette seg fast i livmoren. Dette er en kritisk fase, og tisper bør ikke utsettes for stress i denne tiden. Drektigheten vare om lag 63 dager.

Bundegaard Nilsen tok så for seg drektighetsdiagnoser, fødsel, fødselsproblemer, hvorfor tisper går tomme, hannhunden, unormal løpetid, hormonbehandling, infeksjoner, livmorbetennelse og Fading Puppy Syndrom (svake valper som ikke vil die, er urolige, klynker, har neseflod, er ømme ved trykk på buken, får kramper og dør). Herpesvirus øker faren for Fading Puppies, spesielt dersom tisper er blitt smittet like før valping. Herpesviruset smitter via nese- og skjedesekret, og kan gi influensaliknende symptomer. Det finnes ingen vaksine mot herpesvirus. Valper som blir smittet av herpesvirus under fødselen, vil dø (timer-dager).

Nyttige internettadresser for videre lesing:

www.klin.kvl.dk/~ic/reproguide/hund.hmt

www.netdyredoktor.dk

www.arhusdyrehospital.dk

Øyesykdommer

Bundegaard Nilsen fortsatte med øyesykdommer og redegjorde først kort for den fellesnordiske utdanningen som veterinærene må gjennom før de blir autoriserte. I Danmark har de 11 autoriserte øyenlysere.

I Danmark er det ingen tvungen øyenlysning, og svært få dachshunder blir øyenlyst. En liten oversikt for 5-års perioden 1997 – 2001:

DKK-registrerte dachshunder	Undersøkt	Diagnoser
Korthår: 2089	39	PRA:1, Linseluksasjon:1, PPM:1
Langhår: 3078	157	PRA:2 (dverg,kanin), Katarakt:7, Distichiasis:7, PPM:3
Strihår: 4480	214	PRA:3 (dverg), Katarakt:13, PPM:6, PHPV:1

Det utstedes attest på 10 forskjellige øyesykdommer og attesten er lik for alle raser. (Danmark vil om kort tid ta i bruk de samme øyenlysningsattestene som vi bruker i Norge.) Kun et fatall av de 10 sykdommene har for tiden betydning for dachshunder. I tillegg kan det anføres andre sykdommer under bemerkninger, f. eks. keratitt. Felles for de fleste øyesykdommer er at arvegangen ikke er kjent, og enkelte tilfeller kan være påført ved ytre påvirkning. Arvegangen for PRA er imidlertid kjent og for de fleste andre tilfeller gjelder at man unngår avl på hunder hvor arvelige øyesykdommer er påvist.

MOS (Merle Oculært Syndrom, dvs. øyenmisdannelser og døvhet samt hvit pelsfarge hos merlefargede hunder) oppstår ved å krysse to merlefargede hunder. Kryssing av to merlefargede hunder vil gi 25% sannsynlighet for MOS. Slik avl er "forbudt" (MM = hvit, døv og blind).

Nyttige internettadresser for videre lesing om øyesykdommer:

www.ojendyrlaegen.dk

www.acvo.com

www.mammaleye.com

Søndagens program:

0900 – 1100 **Ryggprolaps** v/Vibeke Frøkjær Jensen og Olav Nørgaard

1115 – 1245 **Dachshundoppdrett i fremtiden** v/Majbritt Hansen og Gitte Muldkjær Jensen

- 1330 – 1500 **Pregning og sosialisering** v/ Lise Lotte Christensen
1520 – 1620 **Samarbeidet mellom oppdrettere, DGK og DKK** v/Vibeke Knudsen
1620 – 1630 **Evaluering og avslutning**

Ryggprolaps

Vibeke Frøkjær Jensen og Olav Nørgaard tok for seg ryggprolaps. Målsettingen med ryggprolapsprosjektet er å bedre rasens sunnhet, få økt viten om ryggprolaps og med tiden utarbeide nytt verktøy (avlsindekser) til bruk i avlsarbeidet. Avlsprogrammets fremtid er avhengig av **1)** at DGK er stor nok til å få dette til med frivillig innsats, **2)** at brukernes/oppdretternes omkostninger ikke blir for store, **3)** at det kan holdes et passende antall dyrleger på et nødvendig faglig nivå og **4)** at tilstrekkelig mange hundeeiere etterspør "varen" (røntger sine hunder).

Det forekommer til dels store variasjoner mellom kulløskenes ryggstatus (antall forkalkede invertebralskiver). Ønsker man avlsmessig framgang i rasen, må man avle videre på de individene som har best ryggstatus. Problemet for oppdretterne blir å finne den "rette" valpen fra et kull som man kan avle videre på ettersom hundens ryggstatus er ikke gyldig kjent før hunden har nådd 2 år. Ved bevisst avl mener Nørgaard at det ikke vil gå mer enn 2-3 generasjoner før vi er på et akseptabelt nivå.

Vibeke Frøkjær Jensen hadde en gjennomgang av hva som skjer ved utviklingen av ryggprolaps. Dachshunder er allerede fra fødselen utsatt for en nedbrytning (celler dør) av disken mellom ryggvirvlene. Dette skyldes et syndrom som henger sammen med dachshundens spesielle form for dvergvekst. Nedbrytningen skjer hos samtlige dachshunder, men i enkelte disker hos noen dachshunder skjer dette raskere enn hos andre. Der hvor nedbrytningen er kommet langt (forkalkning), skal det lite til før det blir brist (prolaps) i den gjenværende del av vevet mellom ryggvirvlene og masse fra disken siver ut. Skjer prolapsen i form av en "utblåsing", vil hunden kunne få store smerter og lammelser. Skjer lekkasjen langsomt, er det ikke alltid like tydelig å oppdage at hunden har fått et prolaps. Kanskje virker den bare litt stiv eller støl, er ikke like villig til å hoppe opp i sofaen etc.

Det er svært viktig at hunden holdes i ro etter et prolaps, da den ellers kan pådra seg store skader på nervene som løper gjennom ryggraden. Ved synlige prolaps er det viktig at man får hunden til behandling så fort som mulig. Hundens immunforsvarssystem vil langsomt bryte ned den massen som er kommet ut av disken, og ved svake og ikke merkbare prolaps vil hunden som regel være i fin form etter en tid.

Jo flere forkalkninger hunden har, dess større er sannsynligheten for å få ryggprolaps. Det er også en sammenheng mellom hvor forkalkningene sitter og sjansen for å få ryggprolaps. Størst risiko for prolaps finnes ved forkalkninger i overgangen bryst/lend (mellom de tre siste brystvirvlene og de to første lendevirvlene) og i halsregionen (mellom andre og tredje halsvirvel). Brystregionen og bakre del av lenden er minst utsatt.

Selv om det kan være til dels store variasjoner på kulløsken i antall forkalkninger, er det statistisk sammenheng mellom antall forkalkninger hos foreldrene og antall forkalkninger hos avkom. Vi oppnår derfor avlsmessig framgang ved å bruke de avkomma som har best ryggstatus.

I undersøkelsene som Vibeke Frøkjær Jensen har gjennomført, er det variasjon mellom de enkelte dachshundrasene når det gjelder gjennomsnittlig antall forkalkninger. Dvergdachshund langhår kom best ut med lavest antall gjennomsnittlige forkalkninger.

Dachshundoppdrett i fremtiden

Majbritt Hansen og Gitte Muldkjær Jensen tok for seg viktigheten av genetisk variasjon i avlsarbeidet. De kunne vise til statistikk i både Danmark og Norge hvor noen hannhunder i altfor stor grad har fått lov til å prege avlen.

Innavl er paring mellom to individer som er mer beslektet enn gjennomsnittet for rasen. Ved for hyppig bruk av enkelte hannhunder, økes sjansene for innavl. Hvis man utelukkende velger hannhunder etter én egenskap (eks. jaktlyst), går helheten tapt. Man reduserer muligheten for avlsmessig variasjon og fremgang og øker sjansene for sykdom og innavlsdepresjoner (små kull, små avkom, nedsatt fruktbarhet, mentalitetsproblemer, dårlig immunforsvar etc.).

Målet i avlen må være å prioritere de parametre man anser som viktigst i en rase. Det kan være sunnhet (jmf. ryggproblemer, øyesykdommer, formeringsevne etc.), gemytt, eksteriøre egenskaper og jaktegenskaper. Hvis man utelukkende velger ut etter én egenskap, går helheten tapt. Ingen hunder er fri for defektgener. En hannhund bør derfor gjennom hele sin levetid ikke være far til mer enn 25% av gjennomsnittlige antall valper registrert pr. år i rasen (eller ikke far til mer enn 5% av samtlige valper født i en 5-års periode).

Pregning og sosialisering

Lise Lotte Christensen hadde et engasjerende innlegg om pregning. Uønsket atferd er viktigste grunn til avliving av hunder i Danmark. Hunders atferd er preget av både arv og miljø, og ettersom valpens viktigste parringsalder er mellom 3 og 12 uker, påhviler det oppdretterne et stort ansvar. Dette ansvaret er tidkrevende. Opp mot 3 ukers alder er valpene døve og blinde og ikke særlig påvirkelige for inntrykk utenfra. Fra 3-7 uker er valpene nyskjerrige, begynner å bevege seg, leker, viser liten frykt og utforsker "verden". Ved 7 ukers alder blir de litt mer fryktsomme og kan reagere litt mer forsiktige overfor nye fenomener. Det er viktig at valpene litt etter litt får utvidet sitt erfaringsregister med å bevege seg på ulikt underlag, høre forskjellige lyder og se/oppleve forskjellige mennesker (barn og voksne) og dyr. Det er det viktig at oppdretteren bruker tid til valpene og hjelper dem å få stadig nye inntrykk. Sosialtrening/ miljøtrening er viktig for å få en trygg og harmonisk hund. Et hjelpemiddel kan være å ha på radioen, venne dem til forskjellige typer støy eller avspille en spesial-CD med forskjellige effekter og lyder (utarbeidet til dette formålet av DKK).

Når hunden blir leveringsklar, er det oppdretters oppgave å veilede og hjelpe valpekjøperne videre. Her ble både nevnt og demonstrert mange forskjellige ting som miljøtreningsskjema, forskjellige leker, klikk trening, Valpeboken (anbefalt som gave fra oppdretter til valpekjøper), valpekurs, lydighetskurs etc. Men viktigst av alt er å ha tid til valpen.

Samarbeidet mellom oppdrettere, DGK og DKK

Vibeke Knudsen fra DKK hadde et engasjerende innlegg om hvordan Dansk Kennelklubb betraktet forholdet mellom oppdrettere, DGK og DKK. Alle parter har på hver sin måte et ansvar for å gjøre hundehold i Danmark til noe positivt.

DKK betjener daglig svært mange innkomne telefonsamtaler. Mange av samtalene er områder de satser på å rasjonalisere, bl.a. med å overføre dette til spesialklubbene samt legge mye informasjon ut på internett.

Evaluerings og avslutning

Seminaret ble avsluttet med et evalueringsskjema som deltakerne besvarte anonymt. Undertegnede ønsker likevel å vil gi honnør til de ansvarlige for et vel gjennomført arrangement med dyktige foredragsholdere, dansk gjestfrihet, herlig mat og grei innkvartering.

Eva A-W Ellingsen
avlsrådsleder NDF